

A SZERECSENSIRÁLY (LARUS MELANOCEPHALUS TEMM., 1818) FÉSZKELÉSE A JUGOSZLÁVIAI VAJIDASÁGBAN

Gergely József–Hulló István

A szerecsensirály tömeges elterjedési területe a Fekete-tenger és az Égei-tenger partvidékére, szigetvilágára, valamint Kisázsia belsejére korlátozódik. Az utóbbi évtizedekben azonban az európai tengerpartok mentén és Közép-Európa belsejében is számos fészkelése adódott s valójában nem tudjuk, hogy terjeszkedő fajról van-e szó, vagy ez a faj a régi életterét próbálja visszafoglalni (*Crampton-Simmons*, 1983). A kárpát-medencei előfordulások legutóbbi összefoglalóját *Beretzky és Keve* (1960) adták, majd utóbb *Bankovics* (1984) összegezte a további megtelepedéseket. Csehszlovákiában *Letnici* közelében, 1967-ben bizonyították fészkelést (*Hudec-Cerny*, 1977).

Igen kevés adatunk van a szerecsensirály vajdasági előfordulásairól. *Baldamus* (in: *Schenk*, 1916) szerint 1847. IV. 17-én egy pár költött a Belo Blaton. A fészkaljat begyűjtötte, ez később elkallódott. További megfigyelések: *Pancsova* 1895. VII. 22., *Kovin* 1896. III. 26. és *Palicsi-tó* 1967. VI. (*Antal et al.* 1971). *Szlivka László* a *Palicsi-tavon* 4 példányt figyelt meg 1983 májusában. A faj itteni fészkelését 1986-ban sikerült bizonyítani.

A *Palicsi-tavat* 1970-ben lecsapolták, medrét gáttal négy részre osztották, s a kikötött iszapból három szigetet képeztek ki. A második szektort 1975-ben, a többit egy év elmúltával töltötték fel vízzel. A szigeteken hamarosan több ezer párból álló dankasirálytelep (*Larus ridibundus*) alakult ki.

A második szektor szigetén 1984 óta jelölünk rendszeresen fészkelő sirályokat. 1986. V. 11-én figyeltünk fel a 2000–2500 párból álló telepen a dankák között elvegyült szerecsensirályokra. Az általunk *Sirály-szigetnek* nevezett, hosszú, J-betű alakú szigeten több mint 600 dankasirályfészkek között 8 szerecsensirály-fészket találtunk, majd a közelben lévő, ún. *Bakcsó-szigeten* további hármat, és június 21-én még egyet, vagyis összesen 12 fészket. A szerecsensirályok fészkeit a telep kiemelkedő pontjain találtuk. A fészkek nem egymás tőszomszédságában voltak, hanem dankasirály- és kűszvágócsér-fészkek közé ékelődtek be. A fészkek alakja valamelyest eltért a dankasirályfészkek formájától, csészéjük általában mélyebb kiképzésű, gondosabban megépített, határozottabb peremű volt. Száraz növényi részekből készültek (fűfélék, gyomnövények, kukoricabajusz stb.) és szinte kivétel nélkül tollak is voltak beleépítve. A tojászám 1–4 között váltakozott, leggyakoribb volt a 3-as fészkalj. 21 tojás méréséből az alábbi határ- illetve középtételeket kaptuk:

Középérték: 54,63 x 39,26 mm

Max.: 57,00 x 39,70 mm és 56,50 x 40,40 mm

Min.: 49,00 x 37,40 mm és 55,20 x 36,80 mm

A tojások nagyobbak a dankasirályok tojásainál és színezetük is eltérő, világoskékes alapon sűrű, barna, szabálytalan alakú rajzolatok és pettyezés figyelhető meg, sok esetben azonban mégsem különíthetők el teljes bizonyossággal a két faj tojásai. A kikelt fiókák már sokban különböznek a dankasirályok fiókáitól. Elsősorban határozottan csíkozott fejmintázatuk, amely a hátukon is végigfut és a csőr alakja alapján már a frissen kelt szerezcsensirály-fiókák is biztosan felismerhetők.

A fészkelő szerezcsensirályok állandó zaklatásnak vannak kitéve a dankasirályok részéről. A sirálytelepen a dankasirályok agresszivitása mindaddig tart, amíg a fészkekre érkező szerezcsensirály kotlóállást nem foglal el. A párok összetartóak, az egyikük mindig a kotló párja mellett őrködik és közös erővel védelmezik fészkeiket.

A lemért legkisebb távolság a dankasirályok és a szerezcsensirályok fészkei között 70 centimétert tett ki. A fészkelés befejeztével különálló kis csapatba verődve figyeltünk meg 30 fiatal (juv.) szerezcsensirályt 1986. VI. 30-án a harmadik szektornak a vizén.

A szerezcsensirály-fiókák közül 8 példányt gyűrtünk meg. Közülük egyet Dél-Angliában Paingtonnál láttak 1987. I. 29-e és 1987. II. 3-a között, a gyűrű feliratát teleszkóppal olvasták le. A fiókát, amely több mint 1750 kilométert tett meg a gyűrűzés helyétől 1986. V. 21-én gyűrtük. Ezt a példányt ebben az évben ugyanitt 1987. IX. 5-én még egyszer megfigyelték, tehát fél év múltával is a környéken tartózkodott.

A szerezcsensirályok állandó kapcsolatban csak a dankasirályokkal állnak, küszvágó csérekkel békésen megosztják a fészkelőhelyet. A küszvágó csérek a sziget szélső peremein, közvetlenül a víz szélén fészkelnek, míg a szerezcsensirályok a telep magasabb, középső részeit foglalják el. A Bakcsó-szigeten a fehér nyárfák (*Populus alba*) és a rekettyefűz (*Salix cinerea*) tövében is találtunk magányos szerezcsensirály-fészkeket. Ezeken a fákon évente 70–120 pár bakcsó költ.

Irodalom—References

- Antal, L.—Fernbach, J.—Mikuska, J.—Pelle, I.—Szlivka, L. (1971): Namenverzeichnis der Vögel der Autonomen Provinz Vojvodina. *Larus* 23.: 73–127.
- Bankovics, A (1984): Szerezcsensirály, *Larus melanocephalus* in: Haraszthy, L. (ed.) Magyarország fészkelő madarai. Budapest, Natura. 95–96.
- Beretzka, P.—Keve, A. (1970): Die Schwarzkopfmöwe in Ungarn. *Lounais Hämeen Luonto*, 37.: 3–18.
- Cramp, S.—Simmons, K. E. L. (1983): Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Afrika. Vol. III. Oxford, 712–723.
- Hudec, K.—Cerny, V. (1977): Fauna CSSR Ptaci, Ceskoslovenska Akad. Praha Véd, Svazek 21.: 744–749.
- Schenk, J. (1916): A szerezcsensirály hajdani fészkelése Magyarországon. *Aquila* 23.: 358–361.

Nesting of the Mediterranean Gull (*Larus melanocephalus* Temm., 1818) in the Voivodeship of Yugoslavia

József Gergely and István Hulló

The distribution of the Mediterranean Gull comprises the coastal region and islands of the Black Sea and the Aegean Sea, as well as the inner regions of Asia Minor. In recent decades several cases of nesting have been recorded on European coasts and within Central-Europe. This phenomenon may be attributed to its expansion or re-occupation of a previously populated area (Cramp-Simmons, 1983). Recent summaries of the occurrence of this species in the Carpathian Basin have been published by Beretzka and Keve (1980) and by Bankovics (1984). Its nesting was proved in Czechoslovakia in the vicinity of Letnici in 1967 (Hudec-Cerny, 1977).

There are very few data on its occurrence in Voivodeship. Baldamus found one nesting pair on 17th April, 1987 at Belo Blaton (In: Schenk, 1916). He collected the clutch but it was later lost. Other records are as follows: Panchevo 2nd July, 1895, Kovin 2th March, 1896 and Lake Palich June, 1896 (Antal et al., 1971). In May, 1983 L. Szlivka observed 4 specimens at the Lake Pilis. Its nesting was proved here in 1986.

In 1970 Lake Palich was drained and the bed was divided into four parts, three islets were shaped from the excavated mud.

In 1975 first the 2nd sector and one year later the others, were refilled with water. Soon gull colonies containing several pairs of *Larus ridibundus* were established.

In the islet of the 2nd sector the nesting gulls have been marked regularly since 1984. On 11th May, 1986 we observed several Mediterranean Gulls among the Black-headed Gulls in a colony containing 2000–2500 pairs. Among the 600 nests of the Black-headed Gulls 8 nests of Mediterranean Gull were found on the long I-shaped islet called Gull-islet. An additional 3 nests were noted at the so called Night Heron's islet and another one on 21st June, making a total of 12 nests. The nests of the Mediterranean Gulls were found on the outskirts of the colony. The nests were not situated close to one another but inserted among the nests of the Black-headed Gulls and Common Terns. The nest is somewhat different in shape from that of the Black-headed Gull: the cup is usually deeper and built more thoroughly with a more definite rim. The nests were built of dry plant particles (grass, weeds, corn-silk etc.) and usually of feathers. The number of eggs varied from 1 to 4, the most frequent was 3. Based on the measurements of 21 eggs the mean, maximum and minimum values were as follows:

Mean: 54,633 x 39,26 mm

Max.: 57,00 x 39,70 mm and 56,50 x 40,40 mm

Min.: 49,00 x 37,40 mm and 55,20 x 36,80 mm

The eggs are larger in size than those of the Black-headed Gull and they also differ in colour: a light blue base with dense brown marks and spots irregular in shape can be visible. Yet it may be difficult to differentiate the eggs between the two species. The newly hatched chicks already differ considerably from those of the Black-headed Gull. The main feature is the definite stripes of the head, also running along the back, as well as the shape of the beak. These enable easy recognition of the newly-hatched Mediterranean Gulls. The nesting Mediterranean Gulls are exposed to permanent

disturbance by the Black-headed Gulls. Aggression by the Black-headed Gulls lasts till the Mediterranean Gull arrive at the nest. The pairs act in unison: one of them always stays beside the mate of the brooding female and they defend the nest together. The smallest distance measured between the nests of the Black-headed Gulls and those of the Mediterranean Gulls was 70 cm. After the elapse of the nesting period we observed a group of 30 juvenile Mediterranean Gulls on 3th June, 1986, at the water of sector 3. Of the young gulls 8 specimens were ringed. One of these was observed at Paington in South-England between 29th January and 3rd February, 1987, the ring was identified with a telescope. This young bird had wandered more than 1750 km from the site where it had been ringed on 2st May, 1986. It was again seen at the same place on September, 1987, i. e. it stayed in this district for half a year.

The Mediterranean Gulls have a permanent social relationship only with Black-headed Gulls and Common Terns. They peacefully share nesting places with Common Terns. The Mediterranean Gulls occupy the highest, middle parts of the settlement whereas the Common Terns nest at the margins of the islet. At the Night Heron's islet solitary nests of the Mediterranean Gulls occurred even at the foot of White Poplars (*Populus alba*) and the Fuzry Willow (*Salix cinerea*). 70–120 pairs of Night Herons nest in these trees annually.

Author's address:

József Gergely
Zenta
Ady E. u. 24/A.
2440–Yugoslavia

István Hulló
Szabadka (Subotica)
Jovana Cvijica 17.
2400–Yugoslavia